
INTERJÚ BRÜCKNER HUBÁNÉ, SZÜLETETT BÁRDOS ÁGOTÁVAL

(Jakab Árpád¹ interjúja 2022. március 29-én készült)

Bárdos Lajos gyermekei közül: Bárdos Ágota, (a fotó jobb oldalán),
Bárdos Imre és Bárdos Beáta

Dr. Brückner Hubáné, Bárdos Ágota 1947-ben született Budapesten, Bárdos Lajos zeneszerző és Waliczky Irén 11. gyermekeként. Édesapja jó nyelvérzékét örökölte, így a Kossuth Lajos Közgazdasági Technikum után az ELTE angol-német szakán végzett. Szótárszerkesztőként dolgozott és az Akadémiai Kiadó munkatársa volt. A Bárdos Társaság titkára és alapítója a Bárdos Múzeumnak, mely 2002-ben nyitotta meg kapuit a Bárdos család Margit körúti lakóhelyén. Férje, dr. Brückner Huba, a budapesti Corvinus Egyetem vezető kutatási tanácsadója, az *Egyenes úton – Bárdos Lajos élete* c. kötet szerzője.

J. Á.: Bárdos Lajosról köztudott, hogy szerteágazó, áldásos tevékenységet folytatott, sokat dolgozott, emellett családapaként is példaértékű életet élt. Ön szerint mi volt ennek a titka? Hogyan fért össze édesapja életében a munka és a nagycsalád?

B. Á.: Őt mindig az íróasztalánál láttuk ülni, vagy éppen pihent, de bármikor hozzámegettünk, bármilyen feladattal matematikától kezdve történelemig. Rögtön elővett 2–3 lexikont, mi meg már fordultunk volna vissza, hogy nem kell olyan részletesen, de ő mindent alaposan megmagyarázott. Soha nem mondta azt, hogy nem ér rá és ne zavarjuk. Ott zajongtunk körülötte, ment a nagy játék,

¹ Jakab Árpád a Kolozsvári Bábes-Bolyai Tudományegyetem Református Tanárképző és Zeneművészeti Kar Ökumenikus Egyházzenszak MA II. éves hallgatója

ő ettől nyugodtan el tudott vonatkoztatni és dolgozott. A vasárnapot azonban kivétel nélkül a családnak szentelte, úgyhogy a reggeli mise után mindig, amikor már volt autónk, meg a bátyámnak egy motorja, fölkerelkedtünk valamelyik közeli városba, vagy valami szép hegyre mentünk. Nagyot kirándulni nem tudtunk, mert szüleim mind a ketten szívbetegek voltak, de azért rendszeresen eljutottunk ki a zöldre, vagy valamelyik városba. Egy-egy több napos ünnepen a Felvidékre vagy Lengyelországba is eljutottunk így családként. Ő nem tudott autót vezetni, mert egyrészt színtévesztő volt, másrészt nem is tudom, talán a szíve miatt. Mi, fiatalok vezettünk, de édesapám nagyon szeretett autózni, kirándulni, és így mindig együtt volt a család vasárnap.

J. Á.: Az *Egyenes úton* című Bárdos emlékkönyv több testvérétől idéz visszaemlékezést. Melyik az ön legkedvesebb története édesapjáról?

B. Á.: A nagyobbak még olyasmire emlékeznek, hogy együtt villanyvasutaznak a földön, ez rám, mint utolsó gyermekre már nem jutott, meg lány létemre nem is érdekelt a villanyvasút... Nagyon szerette játszani talán a Grieg: *Peer Gynt* I. szvit, *A hegyi király csarnokában* c. részletet (eldúdolja), melyre nekünk, gyerekeknek körbe kellett rohannunk egy asztal körül, egyre gyorsabban, ahogy a zene kívánta, és volt, hogy egy nagyot becsapott a zongorába, akkor „meg kellett halnunk”, lefeküdni és lassan éledeztünk újra. Ezt nagyon szerettük apuval játszani. Meg volt neki régen rengeteg matrica-szerű ragasztós, szép kis képe, és abból rendezett vásárt, és tíz fillérért vehettünk egy darabot – ez is olyan emlékezetes nekem.

J. Á.: Feltevődik bennem az a gondolat, hogy tizenegy gyerek, és mind felsőfokú végzettséggel, nem lehetett egyszerű az oktatásuk, nevelésük.

B. Á.: Nem volt könnyű. El lehet képzelni, hogy a háborúban meg az '50-es években, hogy volt ez. Elgondolja az ember, lenn a pincébe már tíz gyerek volt. Édesanyám előtte egy hónappal szült, elvesztette a kisbabáját, ott feküdt szívbeteget. Szóval, nagyon nehéz lehetett ott a pincében hat hétig. '56-ban is lenn ültünk a fászpincében egy hétig. Én mégis csak arra tudok emlékezni, hogy mint gyerekek, ebből nem éreztünk semmit. Olyan boldog gyerekek voltunk, észre nem vettük, hogy valami baj lenne. Alig volt ruhánk, egy ünneplő, meg egy-két egyszerűbb, de nem volt ez olyan probléma.

J. Á.: Emlékszem testvére, Daróci Bárdos Tamás a debreceni szimpóziumon tartott előadására, amelyben a számára az egyik legértékesebb Bárdos alkotásról, *A nyúl éneke* című ütős és hangszerkíséretes mű keletkezéstörténetéről beszélt.

B. Á.: Az eléggé drámai volt. Amikor följöttek a pincéből, minden ablak betörve. Ott tanyáztak a katonák a lakásban, mindent összedúltak, a lemezeket,

csak úgy szórakozásból összetörték. Borzasztó lehetett, az egyik fal az utcáig le volt omolva, a törmeléken föl lehetett sétálni a lakásunkig. Az első emeletig a fél ház ledőlt, szerencsére a pince nem szakadt be. Drámai dolgokat éltek meg. Mégis ott *A nyúl éneke* végén az az utolsó, nagyon hatásos rész, hogy „holnap halálunkra nagy zene kél” valami reményt sugall. Az egyik legkomolyabb művének tartotta édesapám is. Ritkán adták elő, mert kell hozzá mindenféle: üstdobok meg több kórus. A számunkra legkedvesebb műveiből készítettünk mi is egy összeállítást [Bárdos Lajos: *Kórusművek*, Bárdos Lajos Társaság 2009, J. Á.].

J. Á.: Mégis, a sok megrázó életrajzi mozzanat ellenére édesapját derűs, vidám embernek ismerték pályatársai, tanítványai. A család is?

B. Á.: Édesapám minden ebédet, minden közös együttlétet olyan vidámmá tudott tenni. Borzasztóan szerette a vicceket. Bárkivel találkozott, hallott egy viccet, rögtön előkapott egy darab papírt a zakójából, fölírt egy-két szót, hogy emlékezzen rá. Ebédnél mindig ontotta a vicceket, meg olyan nyelvi játékokat javasolt, hogy soroljunk olyan szavakat, mint például amik „nya”-val végződnek, mint banya, laktanya. Szóval mindig kitalált valamit, hogy ne unatkozzunk. Autóutakon is nyelvi fejtörőket adott fel, azokat nagyon élvezte. Szerette megfejteni a *Füles*-t és minden ilyen rejtvényt, de nem akarta Bárdos Lajos néven beküldeni: mégis mit gondolnának, hogy egy ilyen híres ember ilyen kis rejtvényeket fejt meg? Úgyhogy sokszor az egyéves unoka nevének küldte be, és az nyert valamit. Az én nevemben meg egyszer egy nyelvi megfigyelését beküldte a „*Film, Színház, Muzsika*” c. folyóiratnak, és aztán az évfolyamtársaim gratuláltak nekem, közben apu volt a ludas. Úgyhogy ilyeneket művelt.

J. Á.: Hogyan jellemezné édesapját, mi az, amit nagyon fontosnak tartana elmondani róla?

B. Á.: Ami talán a legfontosabb jó tulajdonsága volt, az a végtelen önzetlenség, hogy magával soha nem törődött. Nem engedett meg magának egy új ruhát, új cipőt venni, csak mindent szétosztani, minden gyerekének, meg távolabbi ismerősöknek, özvegyasszonyoknak – mindenkinek osztogatta szét a pénzét. Halála előtt is igyekezett mindent eladni, például volt egy kis telek, annak az árát is szétosztotta. Csak azzal törődött, hogy nekünk jó legyen és magára abszolút semmilyen igénye nem volt. Úgy kellett ráerőltetnem, hogy egy-egy szép hangversenyre rendesebb zakót vegyen, vagy egy cipőt, mert őt az sem érdekelte... Az önzetlenség mellett volt egy másik tulajdonsága is: hogy mindenkinek meg tudott bocsájtani. Ha volt egy karnagy, aki őt megsértette

valamivel, akkor utána csak azért is meghívta egy szerzői estre, vagy direkt írt neki egy művet, hogy kiengesztelje. Nem őrizgetni a bosszút, hanem inkább elébe menni, hogy ne legyen harag senkivel.

J. Á.: Ez példaértékű.

B. Á.: Igen, nagyon-nagyon jóságos volt, aranyos, jókedvű mindig. Soha problémáit nem hozta haza. Ebédeknél nem esett szó arról, hogy őt bármi sérelem is érte volna a főiskolán vagy valahol, csak mindig az volt a fontos, hogy jókedv legyen.

J. Á.: És fordítva: köztudott, hogy Bárdos Lajos mennyire ki tudta zárni, el tudott vonatkoztatni különböző személyes eseményektől, melyek nem tartoztak másra. Ez egy fajta tudatosságra, meg fegyelmezettségre is vall. Erdei Péter, Bárdos tanár úr utolsó osztályából való tanítványa mondta, hogy emlékszik arra a dátumra, amikor az ön kedves édesanyját, Waliczky Irént elveszítették. Bárdos Lajos úgy ment be az osztályba órát tartani, hogy a diákok nem vették észre megváltozott lelkiállapotát.

Bárdos Lajos és felesége Waliczky Irén

B. Á.: Azért, amikor megtudta a hírt, akkor azt hiszem arról az óráról azzal a mondattal ment ki, hogy életem jobbik oldalát elvesztettem... De lehet, hogy már másnap megtartotta az órákat.

J. Á.: Szintén Erdei Péter mesélte, hogy milyen különös, meghatározó véletlen, hogy Bárdos Lajos temetésén, 1986-ban ő vezényelhetett a Farkasréti temetőben. Akkor még nem volt a Zeneakadémia kórusának karnagya, azonban Párkai tanár úr távollétében őt kérték fel, hogy a Zeneakadémia énekkarát vezényelje az eseményen. Szintén tőle tudom, hogy Bárdos tanár úr sírjánál Bach korálokat énekelt az énekkar.

BA: Arra pontosan nem emlékeztem, hogy ő volt a karnagy, mert még fiatalon nem ismertem jól a karnagyokat. Édesapám temetésén nagyon-nagy tömeg volt, sokan szerették őt.

Bárdos Lajos a a zenetudományi tanszék növendékeinek tart órát az egykori Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskolán (2000-tól egyetem)
Fotó: MTI /Magyar Fotó/Zinner Erzsébet, 1955)

Életében sokan csodálták a tanóráit is, olyan érdekes előadásokat tartott², hogy a tanárok közül is volt, aki bement, hogy hallhassa, vagy az előadás módszereiből valamit magáévá tegyen.

B. Á.: Igen, bejártak hozzá csoportokból az emberek, mert olyan szórakoztatóan és jól tudott előadni.

² [Kollár Éva: Előadói utasítások néhány Bárdos Lajos \(1899–1986\) műhöz. A kórusénekklés eszközei a szöveg megjelenítés szolgálatában. Bárdos tanár úr a Budapesti Monteverdi Kórus próbáján, 1986. április 16-án](#) (Parlando 2021/6.)

J. Á.: Volt ott humor és komolyság is, minden szónak súlya volt, nem beszélt fölöslegesen. A sokoldalú munkához nagy szükség van a fegyelmezettségre és a rendszerezettségre. S mind emellett még sportolni is volt ideje!

B. Á.: Azt csak úgy fiatalon, később már csak nagyobb séták maradtak, mert a szíve sokat rosszalkodott. Anyunak is rossz volt a szíve, úgy vállalt 13 szülést. Nagyon hősieesen viselték ezt a szívbetegséget mindketten. Apunak csak vezénylés közben jött elő, de édesanyámnak sokszor volt baja a szívével. Azonban fiatalon nagyon aktívan síeltek és úsztak, volt, hogy a Dobogókőről, futólécekkal le tudtak csúszni egészen Budapestig, mert annyi hó volt régen. Édesapám nagy cserkészvezető is volt, kirándulásokat szervezett.

Megérkezett a 10. gyermek is

J. Á: Márkus Miklóssal együtt cserkészkedtek, jó barátok voltak.

B. Á.: Cserkész barát, ő is nagycsaládos. Voltak nálunk „sokgyerekes vacsorák” és akkor hivatalosak voltak Márkusék, Deák Bárdos Györgyék, Kisdiék.

J. Á: Az „Egyenes úton” könyvből az is kiderül, hogy az egész család aktívan művelte a zenét: énekeltek és hangszereken játszottak, mégis csak egyetlen Bárdos gyerek követte édesapját a zenei pályán.

„Nálunk mindenki tanult zenét...”

B. Á.: Nálunk mindenki tanult zenét, de nem mindenkinél aratott ez nagy sikert. Engem is pár évig próbáltak zongorára taníttatni, de nagyon nyafogtam, hogy nem szeretek gyakorolni és így abbamaradt. Aztán felnőtt koromban kórusban énekeltem – ott ismertem meg a férjemet is. A kórus nagyon nagy élmény volt, de aktív zenészként nem tudtam volna én érvényesülni, a testvéreim is abbahagyták a zenélést egy idő után. Volt, aki aztán zenekarban bögözött – egyik bátyám, egy tánczenekarban –, de komolyabban csak Tamás [Daróci Bárdos Tamás karnagy, zeneszerző, J. Á.], ő nagyon messzire jutott ezen a pályán. Nálam elég könnyen mentek a nyelvek és akkor nyelvszakra jelentkeztem.

Apa és fia: Bárdos Lajos és Daróci Bárdos Tamás

J. Á.: És azóta hét nyelven beszél...

B. Á.: Azért a hét nyelv a férjem túlzása, mert van, amiből csak pár dolgot tudok: ebédet kérni a vendéglőben, vagy ilyesmit. Mondjuk négy az, ami igazán megy.

J. Á.: Apropos vendéglátás, nyaralás: Balatonmáriafürdőn a nyári szünidőben édesapja az ott vakációzó zenészekből verbuvált kórossal is élményt szerzett mind a hallgatóság, mind az abban résztvevő előadók számára. Önnek milyen emlékei maradtak fenn ezzel kapcsolatosan?

B. Á.: Ott nagyon szerencsés társak voltak a kórus szempontjából, a szomszédunkban nyaralt Vikár László és Forrai Katalin, vagy a Lukin család. Őket és néhány közeli ismerőst, jó hangú énekest szólított meg édesapám. A kertben gyakoroltak úgy tíz-tizenketten, majd Édesapám a templomban lefoglalt pár sort, ott ültek, és egy-két szép művet énekeltek. Én nem tudtam részt venni, mert akkor még nagyon kicsi voltam, de idősebb testvéreim talán benne voltak ebben a kórusban.

J. Á.: Ha a balatonmáriafürdői nyári kórusban nem is, de másutt azért énekelt édesapja keze alatt?

B. Á.: Egyszer a Liszt Ferenc Kórusba, ahova felnőttként jártam, eljött Édesapám, pont, amikor a 75 éves születésnapját ünnepeltük. Az valami nagyon-nagy élmény volt. Én akkor hallottam őt először, hiszen a Mátyás-templomba se jártam, mert az már a '60-as években abbamaradt [Bárdos Lajos 1962-ig vezényelte a Koronázó Főtemplom ének- és zenekarát. J.Á.]. Olyan élővé tudott tenni egy-egy művet, tudott magyarázni, meg akár a hangjával kifejezni, bemutatni, hogy hogyan mondjuk azt a *Libera*-t, ilyen hörgő hangon, a háború borzalmaival érzékeltetve. Akkor az egész kórus le volt nyugózva, hogy milyen csodálatos próbát tartott nekünk. Egyszer meg az egyetemre, a Bölcsészkarra hívták meg a tanárain, és egyetlenegy picike Kodály mű prozódiai vonatkozásairól tartott másfél órás előadást. Az is olyan élmény volt, hogy a kórusmű minden szaváról tudott valamit mondani, és nagyon jó előadó volt. Egyébként mi minden vidéki hangversenyeire is gyakran elkísértük és akkor láttuk őt vezényelni is. Egész koncerteket akkor már nem vállalt a szíve miatt, de egy-egy művet néha ő dirigált ezeken a szerzői esteken. Szép előadások voltak.

J. Á.: Szívét-lelkét beleadta, amikor vezényelt.

B. Á.: Igen, nagyon szuggesztív volt.

J. Á.: Emlékszik karnagygi gesztusaira vagy jellegzetes vezénylési stílusára?

B. Á.: Különleges gesztusokra nem emlékszem. A nővérem meséli, hogy mindig tudta, hogy melyik kórustag hibázott és akkor sose szidta meg, csak annál a résznél mindig ránézett, hogy tudja, ott vigyázni kell. Szóval nagyon dicsérik, akik énekeltek a keze alatt a Mátyás-templomban vagy máshol.

J. Á.: Kár, hogy kevés felvétel örökíti meg Bárdos Lajos próbáit, előadásait... Olvastam, hogy azokból a koncertfelvételekből, amelyeket Bárdos Lajos vezényelt, szinte semmi sem maradt meg, mert amikor a Magyar Kórus Kiadót felszámolták, a rengeteg rádióanyagot is megsemmisítették. Pedig, amint említette, a kórusában éneklők közül többen is dicshimnuszokat zengtek Bárdos Lajosról, a karvezetőről. Ön emlékszik-e arra, hogy édesapja hogyan készült egy-egy koncertre, felvételre? Volt-e valami jellegzetes rituáléja?

B. Á.: Ő a munkáját vagy a gondjait nem nagyon hozta haza, vagy megőrizte magának, úgyhogy sose vettük észre, hogy izgult volna vezénylés, fellépés előtt, vagy különösebben készül rá. Így nem láttuk rajta, hogy izgult volna.

J. Á.: Zeneszerzői stílusában, mi az, amit Ön, lányaként kiemelne?

B. Á.: Én nagyon szeretem, mikor egy-egy műve, mondjuk a *Jeremiás próféta könyörgése* zárásában ott a sok szenvedés és akkor úgy kitárulkozik a Jóisten felé: „De Te örökké vagy, véghetetlen a hatalmad” – ezek mindig könnyet csálnak a szemembe. Meg nagyon szeretem Ady Endre versére *Az Úr érkezését* – annak is olyan gyönyörű a vége: „De őt a fényest, a nagyszerűt mindörökre látom”. Engem mindig ezek az istenes részek hatnak meg nagyon. A vidám dolgok is jók, de azok annyira nem indítanak meg, bár nagyon népszerűek a vidám népdalfeldolgozások is. Én ezeket a mélyebbeket szeretem.

[Bárdos Lajos: Jeremiás próféta könyörgése – YouTube \(7:00\)](#)

Vox Humana Kórus, Vác, vezényel: Maklári József

(Liszt Ferenc Zeneakadémia, 1984)

[Bárdos Lajos: Boldogasszony kánon - Cantemus Karacsonyi Koncert - 2018 \(4:06\)](#)

Cantemus Vegyeskar, vezényel: Szabó Soma

[Távoli álmom, Rêve Lointain \(3:23\)](#)

Pécsi Nevelők Háza Kamarakórusa, vezényel: Tillai Aurél

[Bárdos: Hajnali dal \(Móra F.\) - Pécsi Kamarakórus \(6:16\)](#)

Dobos László 80. születésnapjára rendezett hangversenyen vezényel: Tillai Aurél

J. Á.: Melyek az ön kedvenc művei édesapjától?

B. Á.: Ahogy már mondtam, *Az Úr érkezését* nagyon szeretem, meg a *Jeremiás próféta könyörgését*. A *Boldogasszony anyánk* kánon is mindig meghat, annyira gyönyörű. Különösen a nehéz időkben éltük át ezeket igazán – a *Jeremiás-t*, ugye '56 után. Nagyon éreztük, hogy ez miről szólhatott, amikor írta apu. A kicsit impresszionista, *Távoli álmom* is egyik kedves művem, meg a Móra Ferenc versére írt *Hajnali dal* – az is olyan nagyon finom. Ezeket szeretem leginkább.

J. Á.: Sajátos hangulatúak a Bárdos színpadi kísérőzenéi is.

B. Á.: Igen, voltak a nagy misztériumjátékok, amit Dienes Valériával mutattak be. Azokat azóta nem adták elő, egyedül a *Hajnalvárást* mutatta be az Okesztika Társaság, mivel ez nem kifejezetten vallásos témájú. A többiekből egy-egy dal vált népszerűvé, ilyen a *Zarándokének* vagy a *Libera me*.

Bárdos Lajos – Libera me (3:50)

A Budapesti Monteverdi Kórus hangversenye a Pesti Vigadóban. Vezényel: Kollár Éva

J. Á.: A *Libera me* igazi 20. századi kompozíció, de úgy tapasztaltam, hogy nem amatőr kórusoknak való. Viszont azt elmondhatom, hogy általánosan nagyon népszerűek a Bárdos-művek Erdélyben, Háromszék régióban például nagy arányban foglalnak helyet a kórusok repertoárjában.

B. Á.: Ezt örömmel hallom! Egy időben itthon is ő volt a legtöbbet énekelt kórusszerző. Sajnáljuk, hogy a fiatalabb kórusok úgy érzik, hogy Bárdos Lajos már nem eléggé modern, és nem is ismerik már annyira...

J. Á.: Bárdos Lajos nevét inkább a kórusművekhez, zenetudományi írásaihoz kapcsolják, hangszeres műveiről jóval kevesebb szó esik. Például a nagyon hatásos, háromtételes vonósnégyeséről...

B. Á.: Azt hiszem, azt diplomamunkának írta huszonvalahány évesen, 1926 körül. Valamikor 10-15 éve előadtuk a Bárdos Lajos Társaságban. Nagyon modern és szép mű, de azóta többször mi sem vettük elő. Édesapám szerette a cselló hangját, nagyon szép cselló darabjai vannak, amelyeket néha megszólaltattunk a Bárdos Társaságban. Vannak még kis dalai, zongorakísérettel, meg egy-egy művének van hangszeres vagy zenekari előjátéka: például a *Fújd a sípot* c. művének. De tény, hogy a kórusművekre fektette a hangsúlyt.

J. Á.: A Bárdos Lajos Társaság alapításának gondolatát tanítványai és tisztelői kezdeményezték. Melyek a Bárdos Lajos Társaság és a Múzeum idei céljai?

B. Á.: Az elmúlt fél évben sajnos nem tudtunk semmilyen programot rendezni, a vírus miatt minden kórus tevékenysége szünetelt. Őszre egy szép hangversenyt

tervezünk, mivel 35 éves lesz a Bárdos Lajos Társaság, úgyhogy 2022. novemberére már lefoglaltuk a Régi Zeneakadémiát.

J. Á.: A múzeum is már több mint húsz éve létezik.

B. Á.: 2000-ben nyitottuk meg, tehát már 22! Régen nagyon aktívak voltunk. A kilenc Bárdos iskolával csináltunk két évente egy háromnapos, nagy rendezvényt, mindig más városban, ahol hangverseny, meg szórakoztató programok voltak 400-500 gyerekekkel. De egyre bonyolultabb volt megszervezni a kilenc iskolával, meg jött a járvány is, ezért ez kicsit átalakult a tevékenységünk. Most 3-4 iskola szokott összefogni, és ők együtt rendeznek valamit. Ez mindig nagy élmény. Emlékszem, egyik ilyen rendezvényen Tamás dirigálta a *Boldogasszony anyánk* kánont – hát az valami csodálatos volt!

J. Á.: Ezek a közös művek mindig olyan nagy hatással vannak az együttlétekre...

BA: Így van, igen. Mindig az összes iskola együtt énekelt a végén valamit. Körbejártuk az országot, mert Magyarországon mindenfelé van Bárdos iskola, itt Budapesten is kettő, velük is tartjuk a kapcsolatot. Hozzák a múzeumba a kis osztályokat, mi meg megmutatjuk nekik a kiállítást. A régi családi filmekből is vetíttek, az mindig nagyon tetszik nekik. Apu nagyon ügyes filmrendező volt, mert mindenféle trükköt bele tudott vinni: pl. a háború idején készített olyan filmet, ahol ott a Balaton vizén bombák robbannak. Azt nem tudom, hogyan: spriccel a víz és zuhannak el a gyerekek a bombától. Szóval ilyeneket bele tudott rakni a filmjeibe és mindig valami történet volt benne, nemcsak úgy filmezte a gyerekeket, hanem valami izgalmas történet is volt hozzá. Volt például „késdobáló verseny”, ott a testvérkét körbedobálja a Tamás bátyám, persze azért mindig félreállt, akkor beleállítottak egy kést, akkor vissza, nehogy őt találja el. Olyan élethű, hogy úgy tűnik, mintha őt dobálnák körbe. A háborúban ellopták édesapám filmfelvevőjét, akkor már több film nem készült.

J. Á.: Hogy emlékszik, a családi eseményeken volt házi-muzsikálás? Milyen hangszereken játszott otthon Bárdos Lajos?

B. Á.: Tulajdonképpen ő hegedűs volt, úgyhogy zongorázni kevésbé tökéletesen tudott, de nagyon szerette a Csajkovszkij *b-moll zongoraversenyt*, azt játszotta a zongorán, úgy belemélyedt és élvezte, ezáltal mi is megszerettük ezt a művet.

J. Á.: Érdekes, mert úgy tudtam, hogy Bárdos Lajos először brácsára szeretett volna felvételizni a Zeneakadémiára, de akkor nem volt ilyen szak, első próbálkozása ezért nem volt sikeres. A következő évben karvezetésre készült és jutott be.

B. Á.: A brácsa nem került elő soha. Lehet, hogy nem is volt otthon már brácsa. De gyakran odaült a zongorához. Együtt zenélés az mindig Balatonon volt a tábortüzeknél, amikor még ő is le tudott jönni. Később Tamás vette át ezt a feladatot. Ott nagyon ízes népdalokat énekeltünk, meg többszólamú dolgokat. Mindig nagy élmény volt a balatoni tábortűz. Próbáljuk ezt tovább vinni, a fiatalabbak ezt a feladatot átveszik.

J. Á.: Milyen jó. A karvezető unokahúgok, unokaöcsök kinek a gyerekei?

B. Á.: Mária nővéremnek, akinek a férje G. Horváth József karnagy volt és kilenc gyermeket neveltek, két unokája, Gelley Áron és G. Horváth Gyöngy is karnagy. Az *Anima Musicae* Kamarazenekarnak is Mária egyik unokája G. Horváth László a karmestere. Úgyhogy ezen az oldalon vannak főleg zenészek. Van még a Bárdos-leszármazottak közül, aki gitározott, vagy fuvolázott beatzenekarban, de Máriáéknál vannak ilyen komoly zenészek.

J. Á.: Ágotának is kiterjedt a családja...

B. Á.: Hat gyermekünk van és 12 unokánk, kettő folyamatban, úgyhogy 14 lesz majd idén szeptemberben. Felnőttek mind, mindenkit kiházasítottunk. Ez nagy projekt volt, és hála Istennek, hogy jól megvannak mindannyian.

J. Á.: Vannak közülük, akik a Bárdos-örökség zenei vonalát követik?

B. Á.: Nem annyira, más pályát választottak. Tamás, az informatikus fiam lett volna a legtehetségesebb, ha a zenész pályát választja, ő szokott nyáron nekünk gitározni, énekelni. Az egyik lányom ugyanúgy angol-német szakos lett, mint én voltam, ketten tanítanak, és egy építész lányunk is van, aki a metró építésében vett részt, legidősebb fiam újságíró a legfiatalabb a vendéglátásban dolgozik.

J. Á.: Mária leszármazottain kívül a többi Bárdos-testvér gyermekei közül választott még valaki zenész szakmát?

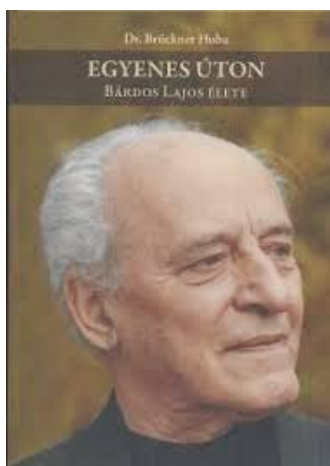
B. Á.: Dénes bátyámnak Amerikában vannak karnagy unokái, lánya is talán. Az unokák már édesapámat nem ismerték.

J. Á.: Ünnepekkor összeül a nagycsalád?

Néhai karácsonyi idill: Bárdos Lajos és felesége

B. Á.: Százhuszan vagyunk körülbelül itthon Magyarországon, ugyanannyian, vagy még többen Amerikában. Karácsonykor mindig „kibéreljük” a városmajori kis templomot, a fiatal karnagyok, unokahúgok, unokaöcsök vezényelnek. Aputól énekeljük a *Karácsonyi bölcsődalt* – azt nagyon szeretjük, meg egy-két egyéb művet, az *Aranyszárnyú angyalt*, ilyeneket, és együtt éneklünk több szólamban. Nagy öröm az is, hogy nyáron együtt tudunk lenni kb. nyolcvanan. A Balatonmáriafürdőn van az a jó nagy telek, amit pontosan száz évvel ezelőtt, 1922-ben vett a nagypapánk. Azóta már négy ház áll rajta, és még így is tágas a terület, nagy sportélet van a közepén: röplabda, foci. Nagyon jó kis baráti csapatok alakulnak ki így az unokatestvérek között. Nagy összekovácsoló erő a Balaton...

J. Á.: Akárcsak a zene... Az ön férje, dr. Brückner Huba, a szerzője a 2017-ben megjelent Bárdos Lajos életéről és munkásságáról szóló „*Egyenes úton*” című, igen tartalmas kötetnek.

B. Á.: Sokat dolgozott rajta. A férjem mérnök, és írt néha újságcikkeket, az utóbbi időben pedig egyre gyakrabban felkérlik, hogy írjon egy-egy zenés eseményről. Most megyünk a Debreceni Bárdos Szimpóziumra, ahol két éve édesapámról beszélt, idén röviden elő fog adni Tamás bátyámról. Lassan zenei ember lesz belőle...

J. Á.: Sokat beszéltünk a családról, és megint visszakanyarodtunk ide. Utolsó kérdésként: van olyan darab, amit Bárdos Lajos a családjának dedikált, vagy a házi legendáriumba valamiért bekerült?

B. Á.: Hát, ilyen kis apróságok: „Ez jó, ez nagyon jó!”, ennyi az egész mű, csak ezt sok szólamban lehet énekelni, azt hiszem erre rá volt írva, hogy „családi használatra”. Egyszer megzenésítette azt a feliratot, ami a vonatokon volt, hogy

„Kihajolni veszélyes!”, s ez ott volt szlovákul, hogy „opeznoje mülaja nagnuti”, s ebből is csinált apu egy kánont. Azt hiszem, ezt is csak úgy viccből gondolta, de aztán bekerült mindenféle kottákba, úgyhogy még néha éneklük mások is. Talán a komolyabb műveknél azt úgy nem írta oda, hogy a családnak. Hiszen mindig valami más, komolyabb célra szánta őket, meg gondolom, nem akart olyan önző lenni...